

باز پس گیری مقالات منتشر شده به دلیل اشتباهات آماری

Retraction of the Published Articles due to Statistical Errors

محسن رضائیان^{۱، ۲}

M. Rezaeian

در شماره شهریور ماه سال ۱۳۹۳ مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان به مسئله بازپس گیری (Retraction) مقالات علمی منتشر شده پرداختیم [۱]. در همان مقاله اشاره کردیم که مقالات منتشر شده در مجلات علمی، بیشتر به دلیل خلافکاری‌های پژوهشی (Research misconduct) بازپس گرفته می‌شوند. این در حالی است که شواهد نشان می‌دهند فقط یکی از خطاهای واقعی که ممکن است به بازپس گیری مقالات منتشر شده منجر گردد، استفاده ناصحیح از آزمون‌های آماری است [۲].

Allison و همکارانش در مقاله اخیر خود [۳] نشان داده‌اند که این خطا تا چه اندازه می‌تواند شایع باشد. آن‌ها در یک مطالعه هجده ماهه به بررسی مقالات منتشر شده در حوزه کاری خود یعنی چاقی و تغذیه از دیدگاه آماری پرداختند. مطالعه آن‌ها شامل مقالات مرتبطی می‌شد که در نشریات بسیار معتبری به چاپ رسیده‌اند. در این مطالعه آن‌ها نشان داده‌اند که تا چه اندازه ممکن است که مقالات منتشر شده در نشریات معتبر از خطاهای آماری رنج ببرند. برای نمونه آن‌ها در یک مقاله مورد بررسی متوجه شدند که نویسندگان مقاله از مدل آماری استفاده کرده‌اند که منجر به بیش برآوردی ده برابری تأثیر تغییر در مصرف فست فود (Fast food) بر روی وزن کودکان گردیده است! این موضوع از طریق نامه به سردبیر به اطلاع نویسندگان مقاله رسید و چند ماه بعد نویسندگان مقاله تنها به خاطر این خطای آماری، ترجیح دادند که مقاله خود را بازپس بگیرند. از همین رو، Allison و همکارانش در مقاله خود به منظور جلوگیری از بازپس گیری مقالات منتشر شده تنها به دلیل استفاده ناصحیح از آزمون‌های آماری، موارد زیر را پیشنهاد نموده‌اند [۳]:

- بهتر است یک متخصص آمار از ابتدای طراحی مطالعه در تیم پژوهشی عضو بوده و نظرات وی مورد توجه قرار گیرد.
- در مقاله منتشر شده باید آنالیزهای آماری بکار رفته با دقت هر چه تمام‌تر شرح داده شوند.

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

تلفن: ۰۳۴-۳۱۳۱۵۱۲۳-۳۴، دورنگار: ۰۳۴-۳۱۳۱۵۱۲۳-۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

۲- استاد مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

- سردبیران مجله با دقت هر چه تمام‌تر مقالات واصله را مورد بررسی قرار داده و آن مقالاتی که نیاز به داوری آماری دارند را به یک متخصص آماری ذیصلاح ارسال نمایند.
  - در صورت نیاز مجلات می‌توانند درخواست نمایند تا اطلاعات خام در اختیار مجله و داور آماری آن قرار گرفته تا مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.
- مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نیز برای در امان ماندن نویسندگان مقالات خود از خطاهای محتمل آماری، سعی نموده است تا از وجود داوران ذیصلاح در مقالات مرتبط استفاده نماید. بدیهی است که در صورت نیاز، مجله ممکن است که از نویسندگان خود درخواست نماید که تجزیه و تحلیل‌های خود را تکرار نمایند و یا داده‌های خام خود را جهت تجزیه و تحلیل مجدد، در اختیار مجله قرار دهند.

References

- [1] Rezaeian H. Retraction of the published article. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2014; 13(6): 495-6.
- [2] Grinensen HL, Zharg HA. Comprehensive survey of retracted articles from the scholacy literature. *PLOS ONE* 2012; 7: e441/8.
- [3] Allison DB Brown AW, George BJ, Kaiser Ka. A tragedy of errors. *Nature* 2016; 530(27): 27-9.